

**TIPOGRĀFIJU UN GRĀMATIZDEVĒJU STĀSTI. III.
H. ENZELIŅŠ - SABIEDRĪBAS «ZEME» DIBINĀTĀJS**

INGRĪDA ZĪRIŅA, VALMIERAS MUZEJS

Kaugurietis, vēstures iemūžinātājs Hermanis Enzeliņš – lauksaimnieks un sabiedriskais darbinieks, 1938.24.VII.

1938.g. 24. jūlija Hermanis Enzeliņš

- Hermanis Enzeliņš (1867. 02.09. – 1953. 14.11.) Lauksaimnieks, sabiedriskais darbinieks, Kauguru Mičkēnu saimnieks. Saeimas deputāts, sabiedriskais darbinieks, Kauguru bezmaksas bibliotēkas biedrības (1896) un Kauguru, vēlākās Baltijas lauksaimniecības biedrības dibinātājs (1898).
- 1917. g. dibināja kooperatīvo sabiedrību «Zeme» (1917-1940). Izdeva laikrakstu «Valmierietis» no 1929. līdz 1940.g.
- Presē publicētie raksti izdoti grāmatās „Atskats Trikātas novada senatnē”(1931), „Skati Valmieras pilsētas, draudzes un novada senatnē”(1932) un „Skats Cēsu pilsētas un novada pagātnē” (1936). 1938.gada 21. maijā Valmierā nodibināja Tālavas senatnes pētīšanas biedrību, kas aktīvi popularizēja senās Tālavas vēsturi. Organizēja arheoloģiskos izrakumus 1937. /1938. g. vasarās.
- Vācu okupācijas laikā nodarbojās ar savas dzimtas izpēti. Dzimto *Mičkēnu* atstāja pēdējā brīdī, 1944. gada 23. septembrī – tās dienas vakarā Valmierā iebrauca padomju tanki. Mūža nogali aizvadīja Vācijā. Mira 86 gadu vecumā, apglabāts Gesthahtas kapos pie Hamburgas.

Zemniecības saliedētājs

Vislielāko nozīmi Hermana Enzeliņa un daudzu viņa laikabiedru dzīvē ieguva 1898. gadā dibinātā Kauguru lauksaimniecības biedrība, kas jau savā darbības sākumā apvienoja latviešu zemniekus no astoņām Vidzemes draudzēm Valmieras, Cēsu un Valkas apriņķī.

Jaunizveidotajā lauksaimniecības biedrībā visspilgtāk izpaudās H. Enzeliņa kā spilgta reģionālā līdera un organizatora talants. Tam apliecinājums fakts, ka 1908. gadā biedru skaits jau vairāki simti un arī jauns nosaukums – Baltijas lauksaimniecības biedrība.

1911. gadā biedrība uzcēla lepnu trīsstāvu namu Diakonāta ielā Nr.1.

1898. gada Kauguru Lauksaimniecības nams.

naposēdīs uz 200. gada.

Jaunais Mičkēna saimnieks - Hermanis Endzeliņš (no 1897. Enzeliņš), foto 1896.

1897. g. Hermanis Endzeliņš sāt rakstīt par "Enzeliņu"

7. janvārī 1899. gadā P. Štīna šis saimnieks par sūta, ka bijis pie sūnietu stāsts
 Hermanis, kas kļuvis, ka pēc lietas "kasuicis" likumiem pagasta kapu uzturēšana neat
 parādās. Bet šai kamicas korventa delegāts Ch. Štaars šis, ka šai korventa likumu
 pārkāpējis un Rīgas-Vālniecas kamicas sūnietli. Kāpēc šis lieta saimnieki nolēn
 nekādas rulas neg uzņemt, kamēr nelis atbilde no kamicas sūnietli.

Ar 1899. gada 12. oktobra rīkojumu Kauguru pagasti iedalījis trīs jaunseus.
 22. oktobrī 1899. gadā jauna kamicas sūnietli. Izvēl kamicas pagasta valdes sūnietli(?) sūnietli.
 Notikumi: 2001. gada, sūnietli, un sūnietli kamicas un kīca, publicētais kaul. un sūnietli ar sūnietli
 pagrats, un atējis vīrs sūnietli, sūnietli, sūnietli, sūnietli, "kāds sūnietli sūnietli sūnietli" un
 kamicas materiāls.

Ar sūnietli šis sūnietli un sūnietli sūnietli. Kamicas vīrs Adel, mājas sūnietli, sūnietli
 māsās kamicas gadu 45.

11. novembrī 1899. g. izvēl amata vīrs sūnietli:
 par pagasta kamicas sūnietli P. Štīns.
 - - - - - par sūnietli sūnietli - M. Štīns
 - - - - - - - - - P. Štīns.
 par pagasta kamicas: - - Ch. Štaars.
 Hermanis Endzeliņš
 - - - - - sūnietli
 - - - - - sūnietli sūnietli sūnietli
 - - - - - sūnietli sūnietli sūnietli

Fragments no Kauguru pagasta hronikas (1867-1917), kurā redzams, ka 1897. g. Hermanis Endzeliņš kļūst par Enzeliņu.

No 1903. gada

- Kauguru lauksaimnieka Hermaņa Enzeliņa aicināts, ar šo biedrību savu dzīvi saistīja jaunais agronomis Kārlis Ulmanis.
- Viņi kopīgi sāka izdot laikrakstu “Lauksaimnieks”, kuru gan 1905. g. slēdza.
- Kā 1905. gada kustības dalībnieki cieta abi redaktori. Enzeliņam piesprieda naudas sodu, bet Kārlis Ulmanis bija spiests atsēdēt īsu laiku Pleskavas cietumā un pēc tam doties trimdā uz ASV ...

№ 17. **Walmēra, 1. septembri.** 1913.

Abonēšanas maksa:
at parastā cenā par gadu 1 r. 25 f.
par pusgadu 03 .

Stādinojumi maksa:
10 f. par rindām jeb 100 metri,
pēc šķīvī 15 f. Atkarībā no zemes.

Seturtais gads.

Uz esamāteem manuskriptu
ņemti atņemjami anota
mācību un honorāra prasība.
Priekšdotus manuskriptus
var reāktijā atpašat ņemti.

Seturtais gads.

SEME

Baltijas Lauksaimnieku Beedribas laikraksts

Šināht diivreiz mehneft un teel veevubtitē beedreem par welta.

Redakcija un efpeditija Walmēra, Baltijas Lauks. Beedribas namā.

Muſſu wajađjibas un uſdewumi.

Weht nebaudē gadus atpaſat tee, kas ſkubinaja muſſu lauksaimniekus
dſiſwateem ſokeem uſ preekſhu eet, newareja zitu neko darit, ka
tikai atkal un atkal norahdit uſ ſweſchām ſemem un teift un ſtaſ-
ſiit, ſiſ taſlu turēnes lauksaimnieki bija aiſſteiguſchees muſſejeem
preekſchā. Tagad leetas ir jau groſſjuichās, netrūhſti mums paſcheem ari wairē
taſhu ſaimneejību ſurās ſtrahda ar ſapraſchānu un apſiniibu, ar wiſlabakeem
panaſhumeem eeneſibas ſinā. It ſewiſchli tas uſtrita man no ahriemem ma-
jās pahbrauſoj, un pateefi war tikai preegatees par to, ka muſſu beedribas,
ſurſi un ſkolās ir paſtrahdajuſchās pat iſhtus brihnumus daſchās weetas. Wi-
ſur war manit atſiinu, ka netiſweem mums wajaga uſ preekſhu eet, bet ka ſchahda
uſ preekſhu eefchāna ir ari pilnigi eefpehama Tomehr, lai gan daudi ir da-
ritē, wehl jo wairat ir ko darit.

Repeeteel muſſu laifos jau nu ar ſurēem un weteem preekſchneſumeem
ween, bet jo leela ir wajađjiba ari pehſ uſ weetas dſiſwobameem inſtruktoorem
ſuri ſehto ſehſlu waretu weenahſigi koft un leelu aubiet. Eho wajađjību jau
ſen ſajuta ari B. L. Beedriba, bet daſchadu eemeſlu deht weetejo agronomu
wareja weenit tikai wehl ſchoruden. Un ſchi agronoma preekſchē ir nu jo plaſchē
darba lauks. Un iſhumaē es nu ſche gribu aiſtrahdit, ka es uſ ſawu darbu ſta-
toš un ka es domaju ſertees pee wina paweiſchānas.

Apſtatijim papreekſhu muſſu wajađjibas.

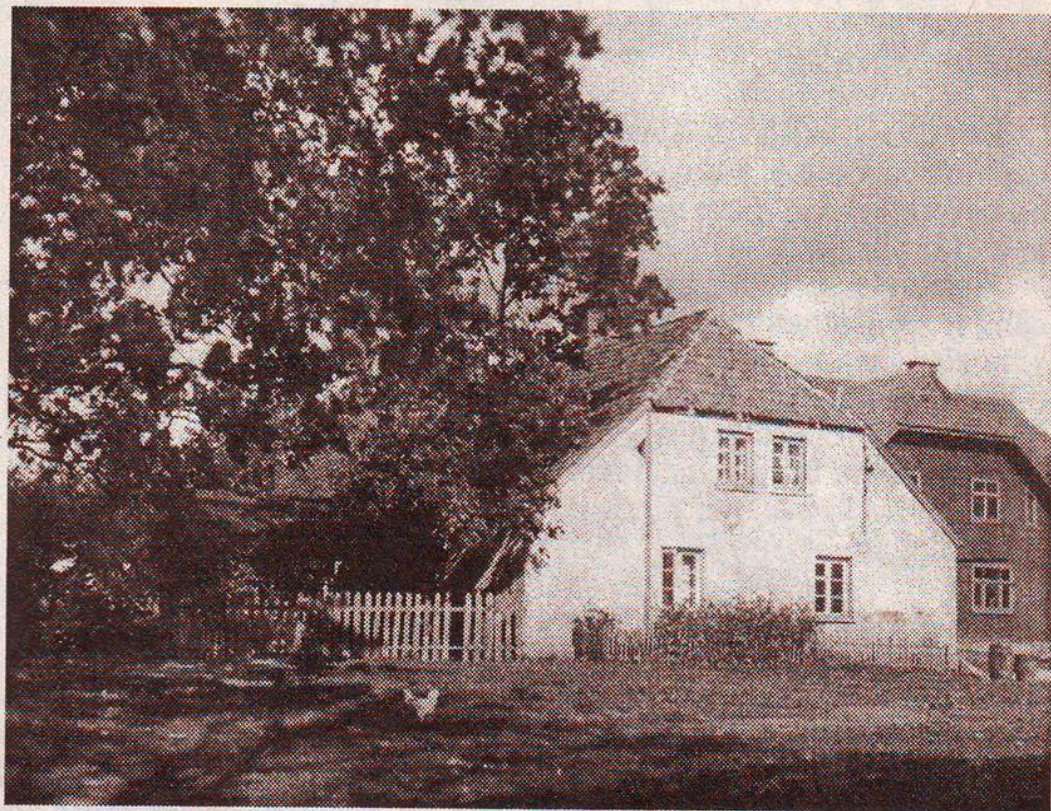
Zas jau nu tagad ir tiſpat ka wiſpahri atſihtē, ka loplopija winaš
daſchados weidos ir muſſu ſaimneejību galwena noſare, jeb pat daudſ weetas
wina iſhtais pamats. Un ſur tas tā wehl nawa, tur tas buhš tā brihſā laifā.
Bet tomehr buhtu nepareifi, ja mehē tadēhl atſtahtu muſſu lauklopiju
beſ wajađjigās eewehribas, jo ſiſ jau no ſcheem paſcheem laukeem naht muſſu
lopu baribas ſeelums. Waj ta nu ir labiba — ari pahbroſchānai — waj ſaſa-
augi, waj ari ſitabi lopbaribas augi ſemai waj wafarai. Bet rajchās no muſſu
laukeem naw wehl taſdas, taſhdām wina wajađsetu buht un taſdas winaš

1910. gadā Enzeliņš uzsāka laikraksta
(žurnāla) “Zeme” izdošanu

Pirmie piensaimniecības kursi Valmierā 1903. gada 5.-17. septembrī, instruktora Kārļa Ulmaņa vadībā. Šos kursus organizēja Kauguru lauksaimniecības biedrība. K. Ulmanis 2. rindā vidū (5. no kreisās), blakus – Hermanis Enzeliņš. Foto – nokalnē aiz Latviešu biedrības.

HERMANIM ENZELIŅAM - 45! FOTO 1912. G.

MIČKĒNS. Vecā (priekšplānā) un jaunā dzīvojamā ēka.

1866. gadā celtā Kauguru pagasta Mičkēna dzīvojamā māja Kauguru pagastā, netālu no Valmieras. H. Enzeliņa dzimtās mājas, kurās pasaulē nāca arī viņa jaunākie brāļi Jānis un Augusts. Aiz tās – 1935. gadā celtā dzīvojamā māja. Foto 1935.g.

Valmieras – Valmiermuižas latviešu draudzes
māju pārlūkošanas reģistrs (1881 -1885).

Mitzkehn

M. Kahrz Endfelht Gaide	819 $\frac{x}{31} \frac{x1}{2}$	} cop. 1 f. 45; Nr. 62; <u>Ar 46</u> cop. 2 f. 86b. VII. 3.
2. M. Kristiņne gē Grafsman, Smiltēn	842 $\frac{x}{29} \frac{x1}{29}$	
1 f. 2. Līze	Mitzkehn 849 $\frac{x1}{2-20}$	
2. J. Herman	" 867 $\frac{VIII}{28} \frac{x}{8}$	
+ 2. Līze	" 869 $\frac{IX}{3} \frac{x}{5}$	
3. P. Zahw	" 878 $\frac{II}{10} \frac{III}{18}$	
+ 4. P. Peter	" 877 $\frac{IV}{12} \frac{V}{1}$	
5. P. August	" 879 $\frac{VII}{27} \frac{x}{2}$	

Pēc Rubenes pagasta draudzes skolas Hermanis iztur uzņemšanas pārbaudījumus Valmieras apriņķa skolā (kreisskolā) un nākošos trīs gadus no 1882. līdz 1885. diendienā mēro ceļu no *Mičkēna*, pāri Gaujas tiltam, pa stāvo Jurgā ielu uz stalto skolas namu.

Ģimene – Hermanis un Marija

Hermanis Enzeliņš dzimis 1867.g.2. septembrī (21. augustā pēc vecā stila); salaulājies 1897. 2.XI. Valmierā ar Mariju (Mari) Mūrniek no Cempiem (Jaunvāles pagasta *Biruļiem*), dzimušu 1877.g. 8. XI. Viņa nākusi no trikātiešu Dambīšu – Birzgaļu dzimtas.

Bijusi ļoti sirsnīga, viesmīlīga, taisnīga kā saimniece, un viņu mīlēja visa lielā saime. Liela dziedātāja.

Viņa arvien bija gatava katram izpalīdzēt. Kārļa Ulmaņa sarakstē ar Hermani Enzeliņu bijis daudz vēstuļu, kurās rakstītājs sūta sveicienus un laba vēlējumus tieši Marijai Enzeliņai. Tādas vēstules bijušas kopskaitā 305, kuras daudzus gadus glabāja Hermana Enzeliņa brālēna Salaku ģimenē. Marija mirusi 1949.g. Vācijā.

Dēli

Abu laulībā dzima trīs dēli: 1. Oļģerts (1898. 21. VIII.). 2. Arnolds 1899. 11. XII., miris 1901. 22. X., 3. Arvīds 1901. 21. VII. Jaunākais dēls pirmā pasaules karā pazuda bez vēsts Krievijā (šajā sakarā ģimenei savu līdzjūtību 1922. gada 22. februāra vēstulē izteica Kārlis Ulmanis).

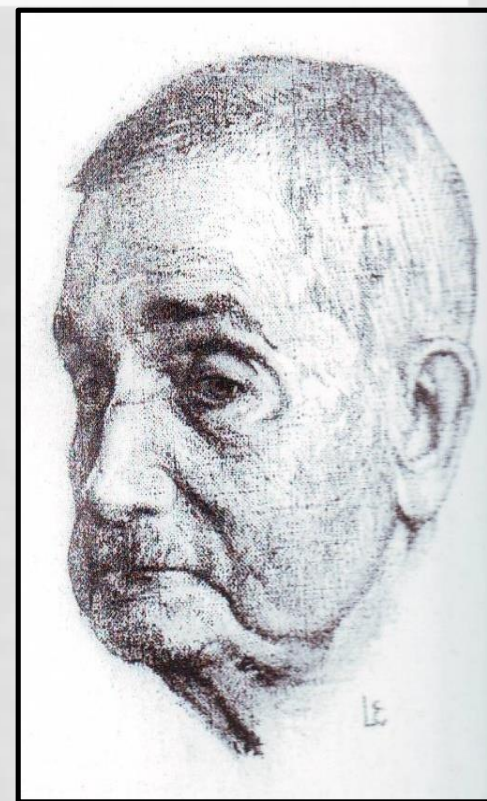
Vecākais – Oļģerts daudz ko mantoja no savas mātes: skaisto balsi, mīlestību uz mūziku, sirsnību un miermīlību, bet no tēva – mērķtiecību un lielo atbildību pret *Mičkēnu*.

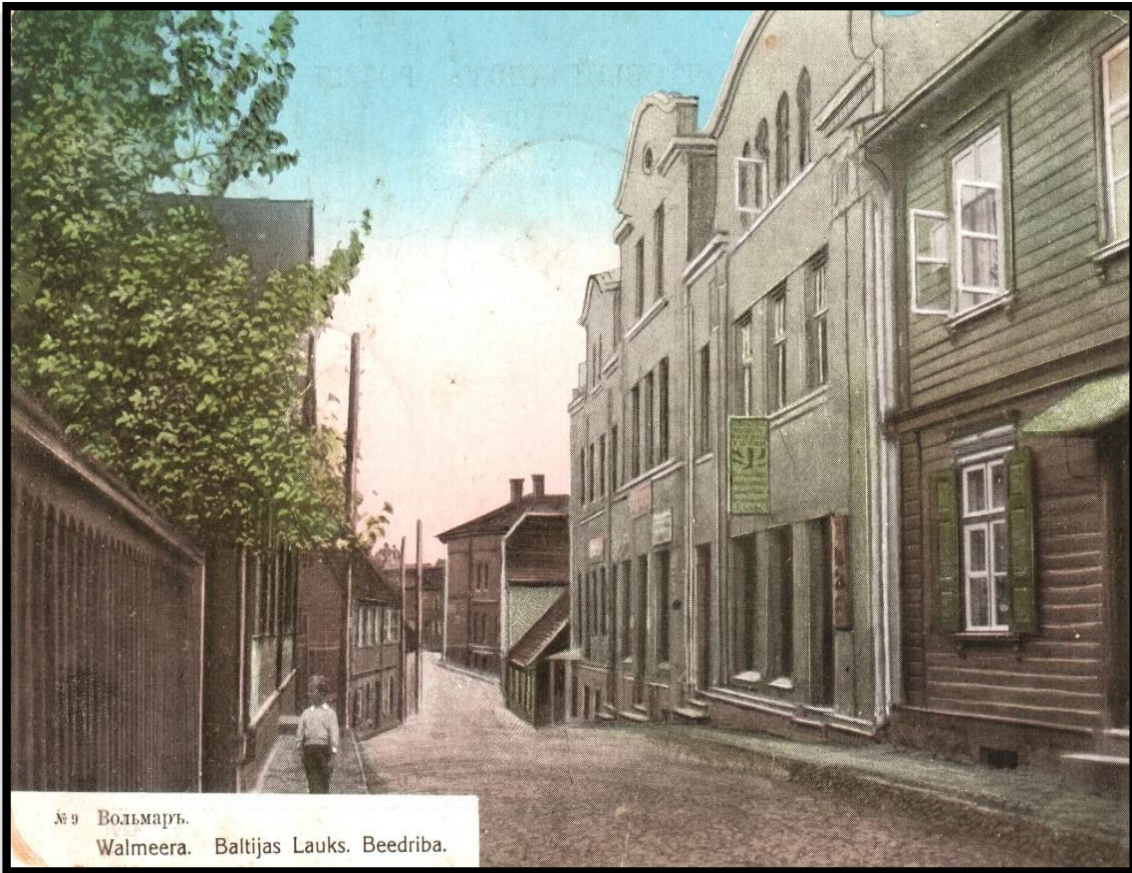
Hermanis Enzeliņš ar dēļēniem Oļģertu (blakus pa kreisi; 1898-1980) un Arvīdu (1901-?), domājams, Valmieras Latviešu biedrības dārzā, ap 1908./1909.

Kauguru pagasta *Mičkēna* vārdu nesot pasaulē

- Jānis Endzelīns (1873. 22. II Kauguru pag. – 1961. 1. VII Koknesē, apbedīts Rīgā) - valodnieks, latviešu zinātniskās valodniecības un baltoloģijas pamatlicējs un izveidotājs. Galvenie zinātniskās darbības virzieni – baltistika, vēsturiski salīdzināmā valodniecība, latviešu dialektoloģija, toponīmika, valodas vēsture un kontakti, valodas kultūras jautājumi. Sarakstījis ap 350 zinātnisku darbu.
- Filoloģijas zinātņu doktors (1912), Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis (1946), profesors, Zviedrijas, Nīderlandes, PSRS Zinātņu akadēmijas, Čehijas Zinātņu un mākslas akadēmijas, Helsinku, Prāgas, Getingenes zinību biedrību, Upsalas universitātes, Amerikas Lingvistikas biedrības korespondētājloceklis.
- 1967. gadā Latvijas Zinātņu akadēmija nodibinājusi Endzelīna prēmiju, ko piešķir par zinātniskiem darbiem latviešu valodniecībā.

TĒVA PORTRETS, 1961.
Autore Līvija Endzelīna.

№ 9 Вольмаръ.
Walmeera. Baltijas Lauks. Beedriba.

«Grūtajā 1917. gada rudenī, kad lielinieki varu sagrābj savās rokās, nedaudzi pilsoņi, Latviešu Zemnieku savienības biedri, ar Baltijas Lauksaimniecības biedrības priekšnieku priekšgalā, nopērk Pētera Skrastiņa grāmatu spiestuvi un grāmatveikalu un nodibina kooperatīvu sabiedrību «Zeme», liekot tās statūtos, ka 10 % no ikgadējās fīrās peļņas izmaksājumi Latviešu Zemnieku savienībai un ka tikai pēdējās biedri var būt sabiedrības biedri.»
(Valmieras aprīņķis. Dzīve un darbs. 1937. - 66.lpp.)

Verlag P. Skrastin, Wolmar.

ВСЕМИРНЫЙ ПОЧТОВЫЙ СОЮЗЪ.
ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА.
UNION POSTALE UNIVERSELLE
RU

Трехангловый афиш - 23.
4297

Рига.

Фирма Г. Капуст, Ко

UZ GALVENĀS IELAS - RĪGAS IELA NR.7. NETĀLU NO SV. SĪMAŅA BAZNĪCAS. ATKLĀTNĒ REDZAMA P. SKRASTIŅA JAUNĀ UN SKAISTĀ TIPOGRĀFIJAS ĒKA. 1911. IZ. P. SKRASTIŅŠ.

Pēteris Skrastiņš(1866. 8. VII – 1913. 23. III) – pirmais latvietis – grāmatu iespiedējs un izdevējs Valmieras novadā. Drukātavu atvēris 19. gs. 80. gadu pirmajā pusē, tā atradusies netālu no Sv. Sīmaņa baznīcas.

Izdevis grāmatas, brošūras, mācību grāmatas, kā arī afišas, pastkartes, dokumentu kvītis un veidlapas u.c. sīko produkciju. No 1900. līdz 1911.g. izdevis «Dzimtenes Kalendāru». Bijis pirmo Eduarda Veidenbauma kopoto rakstu izdevējs. Spiestuvei 1907.g. uzlikts arests (aizliegums pārdot visu iespiesto produkciju) un liels naudas sods, arests uz 6 mēnešiem, Pēc tiesāšanās un pēc vairāku gadu izmisīgas cīņas, lai izturētu konkurenci, - tipogrāfija savu darbību beidza. Skrastiņš 1913. gada 23. martā, 47 gadu vecumā mira. Viņu apglabāja jaunajos pilsētas (tagadējos Centra) kapos.

Viņa atraite, kura vairākus gadus vadīja tipogrāfiju pati, 1917.g. pārdod. Baltijas Lauksaimniecības biedrībai.

1919.g. 20. februārī atver Strādnieku Padomes grāmatu veikalu (agrāko «Zemi»), «kurš papildināts ar jaunām grāmatām no Rīgas un citiem nacionalizētiem uzņēmumiem. Atkāpjoties, 1919.g. 26. maijā – lielinieki pilnībā izdemolē veikalu un «Zemei» nākas ciest zaudējumus daudzu tūkstošu rubļu apmērā.

SABIEDRĪBA «ZEME» - CILDENS PASĀKUMS, KAS KALPOJIS KULTURĀLIEM MĒRĶIEM VISĀ APRINĶĪ.

Par sabiedrību «Zeme» lasāms laikrakstā «Valmierietis» (Nr.419., 1937.g. 02.08.-5.lp.), sabiedrības «Zeme» valdes locekļa Jāņa Sietiņsona redakcijai iesūtītajā rakstā: «1917. gada 25. oktobrī Valmieras pilsētas 28 pilsoņi ar Hermani Enzeliņu priekšgalā nodibina sabiedrību «Zeme». Dibināšanas sēdē lemj arī par P. Skrastiņa tipogrāfijas iegādāšanu. Līdz attiecīgu statūtu izstrādāšanai un apstiprināšanai sabiedrības lietu vešanu uztic rīcības komitejai, par kuras priekšsēdētāju ievēl Hermani Enzeliņu.

Pie sabiedrības dibināšanas izteikta vēlēšanās: «apgādāt, iespiest un izplatīt literatūru, kura saietas ar zemnieku interesi», kas visu sabiedrības pastāvēšanas laiku godam ir pildīta. Ne tik vien kulturālā, bet arī materiālā ziņā «Zeme» ir kalpojusi zemniecībai, ziedodama ik gadus prāvākas naudas summas zemniecībai, valsts aizsardzībai un izglītības vajadzībām.

Līdzīgi citiem uzņēmumiem, arī sabiedrībai «Zeme» lielnieku laikā (1918. XII.-1919. V.) nācās zaudēt daudz no savām vērtībām; veikala preces un spiestuves materiālus vairāku desmitu tūkstošu rubļu vērtībā, tos vienkārši nolaupīja.

Neskatoties uz to, sabiedrība «Zeme» sava bijušā un tagadējā priekšnieka H. Enzeliņa vadībā visām nelaimēm tikusi pāri. Tuvojoties sabiedrības «Zemes» 20 gadu jubilejai, viņas bilance uzrāda Ls. 48.687,66, kas sastāda no pašas kapitāliem.

Salīdzinot ar 1917. gada 28 biedriem dibinātājiem - 1936. gadā 1. jūlijā, «Zeme» apvienoja 79 biedrus, ar 38,862,91 Ls lielu bilanci, kas ir 96,8 % no pašas kapitāla. (Valmieras aprinķis. Dzīve un darbs. 1937. - 66.lpp.)

Sabiedrībai «Zeme» jau svinami pirmie pieci darbības gadi! Foto 1922. gadā. 3. rindā stāv 1. no kr. agronoms, Latvijas brīvības cīņu dalībnieks, LKOK Jānis Ruģēns, 2. rindā 5. no kr. sabiedrības priekšnieks Hermanis Enzeliņš. Fotogrāfs J. Steinarts Valmierā.

2. Zemnieku dienas dalībnieki 1923. gada 4. februārī Valmierā.

1-12 burts 1 kops
SEME

ISNAHK 1 REIS MEHNĒSĪ

1926
1. BURTN. 1296.

BALTĪJAS LAUKSAIMN. BEEDRĪBAS LAIKRAKSTS

God. pirceju ievēribai!

Saņēmu jaunus sūtījumus bagatīgā izvēlē no labākām iekš- un ārzemju fabrikām

Ēpar sevišķi lētām cenām:

Mēteļu, uzvalku un kostimu drānas; kleitu drānas daž. modernās krāsās; blūzu un oderu drānas.

Galošas. Aužamos dziedziņus.

Tikai pirmā labuma prece par bezkonkurences cenām.

Eduards Cimdiņš

Drēbju un modes preču veikals, Valmierā,
Rīgas ielā № 15. Tālrūnis 108.

KOOPERATĪVĀ SABIEDRĪBA

Tālrūnis 163.

„ZEME“

Tālrūnis 163.

Valmierā, Jura ielā 6, Baltijas Lauksaimn. Biedr. namā.

**Grāmatu un rakstamlietu veikals
Grāmatu spiestuve un sietuve**

Izdevīga iepirkšanās vieta sabiedrībam, skolam, skolotājiem un skolniekiem. ∴ Izpilda rūpīgi un ātri dažādus drukas un iesiešanas darbus. ∴ Pieņem apsūtījumus uz laikrakstiem.

Ievērojamo daļu no savas peļņas „ZEME“ izlieto skolu pabalstam.

Iznākt pagaidam 1 reizi mēnešī. — Balt. Laukf. Beedr. beedreem par brihwu. Makša: nebedreem ar peesuhitšchanu gadā Ls 2.—, jaunfaimneekem — Ls 1.70, atsewischkās burtnižās beewuhitšchanas Ls 0.14. Sludinajumu makša pehz weenoschanās + 10% pilsēhtas nodokli

SEME

— 13. GADS —

**Baltijas Lauksaimneku
Beedribas laikraksts.**

Wadiba un isuhitšchanas weeta: Walmeerā, Diakonata eelā 1. Wiši naudas suhtijumi adresejami uš Baltijas Lauksaimn. Beedr. wahrdu. Uš eesuhit. raksteem atsihm. šazer. wahrds un atlihdš. praš. Wahrdrufajot luhdsam ušdot kā awotu „Baltijas Laukf. B-bas“ laikr. Seme“.

Balt. Pat. B-bas un Widi. twaita kulmaščinu ihpašchneku B-bas organs.

№ 2. • Walmeerā, 10. februari. • 1926.

Zemniecība ir vairāk kā kārta vien! Zemniecība ir katra nacionāla un valstiska organisma kodols, viņa ir miera un izturības princips, bez viņas tautas iet bojā. Viņa ir radošās zemes mātes zimbols, neizsmeltais avots,

no kura citas kārtas, citi tautas slāņi sev smel jaunu spēku, jaunu dzīvību. Un pār visām lietām, zemniecība ir kristīga ticuma, ticīgu uzskatu un dievbijības patvērumš.

Populārais Baltijas Lauksaimnieku biedrības laikraksts «Zeme», kurš iznāca x1 mēnešī, ar īsiem pārtraukumiem 1910. līdz 1940. gadam. 1919. gadā iznāk tikai 3 numuri un tā darbību pārtrauc. Laikraksta «Zeme» izdošanu atjauno 1924. gada 15. janvārī. Izdeva: Baltijas Lauksaimniecības biedrība. Atbildīgais redaktors H. Enzeliņš. Laikrakstu iespieda Rīgā, Latviešu Zemnieku spiestuvē uz Elizabetes ielas, bet pārdeva Valmierā, «Zemes» grāmatu un rakstāmlietu veikalā.

Rūpēs par zemniekiem: Ministru Prezidents Kārlis Ulmanis un Baltijas Lauksaimniecības biedrības priekšnieks Hermanis Enzeliņš - pamatakmens iemūrēšanā a/s "Bekona Eksports" kautuvei 1927.gada 15. septembrī Valmierā.

Baltijas Lauksaimniecības biedrības pagalma iekšskats, 1930. gadi.

Sabiedrība „ZEME” Valmierā, Jura ielā 6, Baltijas Lauksaimn.
B-bas namā. Tālrunis 163. Tekošs rēķins
pastā 4103. Dibināta 1917. g.

Grāmatu un rakstāmlietu veikals, grāmatu
spiestuve un sietuve un zīmogu darbnīca.

Uz 1934. g. 1. jūliju apvienoja 85 biedrus. Sabiedrības bilance Ls
30 450 450.—. Pašas kapitāli: biedru pajas Ls 4 924,16; pamata, rezerves
un speciālie kapitāli Ls 22 292,75, kopā Ls 27 216,91 jeb 89%, no bilan-
ces. Iepirkumiem izmaksāts 10% atlaidumi. Sabiedrība apzinīgi un
lēti izpilda iespiešanas un iesiešanas darbus, zīmogu izgatavošanu
piedāvā labas grāmatas, papīru un rakstāmlietas plašā izvēlē; ierīko
bibliotēkas; pieņem apsūtījumus uz laikrakstiem un žurnāliem.

Tā reklamējās sabiedrība “Zeme”

Hermanim Enzeļiņa ekslibris, kuru viņš akurāti
ielīmējis ikvienā grāmatā savā plašajā bibliotēkā.

№ 12

GRĀMATU UN RAKSTĀMU LIETU VEIKALS. Kooperatīva Sabiedrība „ZEME” GRĀMATU SPIESTUVE UN SIETUVE. VALMIERĀ, BALTĪJAS LAUKSAIMNIEKU BIEDRĪBAS NAMĀ, JURA IELĀ № 6. TĀLRUNIS № 163.

Valmierā, 9/11 1928 g.

Rēķins

Burtzīmju draudzības padomē.

800 lvs. Afisās	36. —
500 „ Biletēs	3,50
	<u>39,50</u>

Trīsdesmit deviņi lāti.
50 sant.

Sajēma

J. Sabiedrība „Zeme”
B. Suher.

Kooperatīva Sabiedrība „SEME”

Grahmatu speestuve un seetuve.

Grahmatu un rakstamleetu veikals.

Walmeerā, Jura eelā № 6. Dibinata 1917. g.

Grahmatu speestuwē un seetuwē

glihti un laikā ispilda wisadus rakstos eespeeschanas un seeschanas darbus. Ahtri isgatawo isrihkojumu biļetes, programās, kahsu un behru eeluhgumus, beedru kartes, pawehstēs, kwihtes u. t. t.

Grahmatu un rakstamleetu weikalā

dabujamas:

Rakstams, pergamenta, sihmeschanas, grahmatsehjeju un eetinamais

papirs.

Sihda un kreppapirs skaistās krahsās. Suhz-papirs. Pape.

Labakais eeksch-u. ahreem. **pastpapirs,**

kastitēs, pakinās un atsewischki, daschados formatos, liniaturās un krahsās.

Glihti pastpapiri u. kuweri gresnās kastēs. Wehstuļu kuweri, balti, krahsaini, daschada leeluma un labumā. Wisitk. un kanzleju kuweri.

Wisitkartes glihtos, modernos musturos.

Tscheki, tirgotajem un kuļmaschinu waditajem. Ihres grahmatinās un kwihti. **Bloki.**

Konto grahmatas un klades

zetos wahkos un wasku drahnās.

Wehstuļu un noschu **Kabatas grahmatinās.**

MAPES. **Tinte un tintnizas.**

Skats Baltijas Lauksaimniecības biedrības telpās, H. Enzeliņš vidū. 1930. to g. sākums.

Laikraksts «Valmierietis», kuru no 1929. līdz 1940.g. izdeva un iespieda «Zemē», Valmierā. Laikraksta redakcija, kantoris un ekspedīcija (izplatīšana un piegāde) atradās Jurgū ielā Nr.6. – sabiedrības «Zeme» grāmatnīcā. Laikraksts iznāca 1x nedēļā, piektdienās, Numura cena 10 santīmi.

Valmierietis

Redakcija, kantoris un ekspedīcija
Valmierā, Jurgū ielā 6 (fab. „Seme”
grāmatnīcā), tālrunis 163.

Pilsonisks nedēļas laikraksts

politikai, tautsaimniecībai, sabiedrībai, dzīvei, zinātni, literatūrai un mākslai.

Redakcijas runas sūstas
darbdenās no pulkšt. 9—10 un 10
35nakt. pēktdienās.

Abonēšanas maksā: ar pēctiņšānu
gabū 4,50. Numurs maksā 10 santīmus.

pa pasta par 1 mēnesi 50 sant., zeturšni 1,25,
Pārdošanas veetam un kolportierem rabats.

Studinājumu maksā: preešpuse 30 sant., tēstā 24 sant. un studinājumu datā 14 sant.
weenlejšigu sīhtu rindinu waj ari pehž weenšānās + 10% studinaj. nod. Darba meļetajeem ra

158. n.r.s.

Pēktdien, 1932. g. 2. septembri.

4. gads.

Kongress Gatweršmes grofšānai.

Paģahjūšho fwehtdeen Rīgas Latweešhu beedribā šanahja kongress, lai pahruonatu Latwijas Republikas Gatweršmes grofšūmus. Šho kongress šanahja Rīgas Latweešhu beedribā. Pēedališānās bija tati dšihwa — kongresa dalībneekēm no wārehetās „baltās jales”, kurā peetrūhla tēpu, bija japahrweetojās beedribās leetaja šalē — pēedališās 231 pilnteešigs delegats no dāšhadām organizācijām un 110 delegati bej baltstēešībām. No walmceereebūem kongresā nehma dalību: Spielbergs, Peteršons, Rūgens, Sahlitis, Pūrmālis, Wāllers.

Kongressu ar usrumu atklahja Rīgas Latweešhu b-bas preešhneeks jw. adw. W. Krashtalns, norahdot uš nenormaleem apstahškeem muhtu walfts dšihwē, kuru labolšānai nepēzeēšhāna fatweršmes rešoma.

Weenehja kongresa reglamentu un ee-nehleja preešidiju: A. Krashtalnu, doģ. W. Karku, Dr. Dargewiju, A. Peteršonu, Walmceera un Šneideru; sekretariātā W. Brotinu un studenteni Šchildi, Abholšinu, Dūmpi un Pūski.

Debates par fatweršmes grofšūmeem wawadja doģ. P. Rejina un Dr. Wihl-

65 gadi.

2. sept. šh. g. Hermanis Enšelinsch atklatas uš nodšihwooteem 65 muhšha gaddeem. Ar šawu neišhštjohšo energiju, darba preeku un mihtēstību, taišru un šhaidru firdi H. Enšelinsch 35 gadus wada Baltijas Tautsaimneeku beedribu un ap to pulžinatās jenneeku organizāšijas. Winsch ir šho organizāšiju dibinatajs, ibejšhlais eedwehšmojajs un faktištāis waditajs.

Baltijas Tautsaimneeku Beedriba, Patehetaju beedriba, Krahj-ašbewu šabeedriba, R. S. „Seme” un jitas šem H. Enšelina wadības ir išangūšhās par wārenu faktoru jenneeku kulturetās un šabeedrištās dšihwes wejinašhānā un šūprinašhānā Seemekwidšeniē, tam lihdsīgās šhajos laitos buhs grūhti atrodamas Latwijā.

Kā literats, jenneeku ģimenes un dšihwes pehtneeks H. Enšelinsch ir plašhi pašhštams ar šawēem lodoligeem rakšteem „Walmceereek”, „Brihwā Seme” un atšewištās brošūurās. Winsch ir pašhštams tā mehnešhājewumu „Tautsaimneeks” un

„Seme” waditajs no 1904. g. lihdsi šhim laifam.

Latwijas Tauts. Zentr-beedribas lihdsidibinatajs un pirmais preešhneeks ir H. Enšelinsch. Darbojees pašhwaldību laukā tā aprinkā waldeš ložeklis un štolu waldeš preešhšehdetajs, paģasta pašhwaldības un teeku amatos. Otrās Saemias deputats, šahtjās padomes preešhšehdetajs u. š.

Kas gan nebuhs rešejis H. Enšelinu pehž beigtām darba štundām peewakare brāšhi fotojam uš Kauguru Mihtšheneem, lai otrā rihštā aģri jō aģri atgreetos šawā darba loutā Balt. Tauts. beedribā.

Peenahštuma awšina, darbs, dšimtenes mihtēstība, jenneeku labklahšība, ģimene un mahjas — tās ir ihpatnejas rakštra ihpašhības, kas eešhnejas H. Enšelinā šeršonā.

Nowehtlam muhtu jenneezības želm-laušim 65. dšimšhānās deenā wehl jō lģi štrahdat šawā eemihkotā darba lautā.

Walmceerai zūturfabritu.

Zūturfabritu tihkla ihweidošhāna wawatwojas šawam noslehgumam, jō jau buhwetas 2 fabrikas (Zelgawā un Krušpils) un par islemtu jaušhlata ļautāju par treshās fabrikas buhwi Zeepejā. W. waretu buht runa par weenas fabrik buhwi, jeb wislabākā gadījumā par divd fabrikām, bet wairal gan, domājams, 4 fabrikas zūtura eekšhemes patehriš wajadšības apmeerindās, tēpehž wafan weeta paleet tital weenas fabrikas buhwi.

Man wairalkahrt atteezīgās žentral eekšahdēs nahžees ušwert, ka weena zūtu fabrika buhwešana Widsēmē, jō tā jeme tā klimata šinā šcheit apstahšli pilni, peemehroti zūturbeeshu rašohšānai, ka ari praktiski peerahdīts daubšs Seeme widsēmes jaimneezības. Repahrprotan ari tas, ka Widsēmē žentralo weetu eener Walmceera, kā plašhals dšelšžetu un šemesžetu mešals. Tēpehž žeturās fabrika buhwes weetai jābuhst Walmceerai. Šho bried gan daubši domā, ka fabrikas atra šhānās weetai neefot leelas nosihmes, jō wifās dšelšžetu šhānās par beeten māsahšot weenadu žem, bet šhahdi eekšahs wehlat wāw ihahhitas ad wāw

Plāšhi komunistu aresti Walmceerā

Valmieras pilsētas valdes svinīgā sēdē - pilsētas galva Jānis Ruģēns nolasa apsveikumu Latvijas valsts Ministru Prezidentam Kārlim Ulmanim; blakus BLB priekšnieks Hermanis Enzeliņš. 1935. g. 16. februārī. Pa labi no viņa Valmieras pilsētas galvas vietnieks Jēkabs Gustavs, rakstvedis Aleksandrs Tamisārs.

Reklāmas aploksne, kurā sabiedrība «Zeme» izsūtīja savus rēķinus un reklāmas u.t.t paziņojumus saviem klientiem

Skolas un lauksaimniecības grāmatas, daž. literātūra, mācības līdzekļi, skolas un kanceļijas piederumi, kontos, kases un protokolu grāmatas, tintnīcas, pildspalvas, albumi, portfeļi, pastkartes — Valmieras un Latvijas skati, atklātnes, vekseļu blankas, krepa un zīda papīri. Pieņem laikrakstu apsūtījumus. Izgatavo visādus drukas darbus: vizītkartes, kāzu ielūgumus, bērnu paziņojumus, afišas, brošūras u. c. Pieņem iesiešanai grāmatas. Bibliotekām rabats.

V A L M I E R Ā, JURĢA IELĀ NR. 6 :: TĀLRUNIS 163.

SABIEDRĪBA

„ZEME”VALMIERĀ, JURĢA IELĀ 6. TĀLR. 163.
TEKOŠS RĒKINS PASTĀ 4103.

№ 608

GRĀMATU UN RAKSTĀMLIETU TIRGOTAVA,
SPIESTUVE, SIETUVE UN ZĪMOGU DARBŅĪCA.19⁴⁰ g. 2. 12Rēķins *Burtnieku draudzei*

1	puodele tinte	1	15
2	ārkšuvēji vācni	-	50
1	konta rēķons	1	15
		ds	2 80
	Divi lati 49/100 samēmu		
pa	Valmieras kopdarbības grāmatnīca „ZEME” Iel. Jurģa ielā 6. Valmierā, tālr. 163. GRĀMATU UN RAKSTĀMLIETU VEIKALS, SPIESTUVE, SIETUVE UN ZĪMOGU DARBŅĪCA.	L. P. Būmanis	
1	puodele samanašs tinte	-	10
	ds 49/100 samēmu		
pa	Valmieras kopdarbības grāmatnīca „ZEME” Iel. Jurģa ielā 6. Valmierā, tālr. 163. GRĀMATU UN RAKSTĀMLIETU VEIKALS, SPIESTUVE, SIETUVE UN ZĪMOGU DARBŅĪCA.	L. P. Būmanis	

SABIEDRĪBA **„ZEME”**

VALMIERĀ, JURĢA IELĀ 6. TĀLR. 163. TEK. RĒĶ. PASTĀ 4103.

1938 g.

1. Augustā

№ 106

GRĀMATU UN RAKSTĀMLIETU TIRGOTAVA,
SPIESTUVE, SIETUVE UN ZĪMOGU DARBŅĪCA.

RĒĶINS

Burtnieku draudzei

100	parveļas aptoķnis	-	60
	ds	-	60
	ds 69/100 samēmu		
pa	Sab. „ZEME” Valmierā, Jurģa ielā 6. Tālr. 163. Grāmatu veikals, spiestuve, sietuve	L. P. Būmanis	

20. AUG. 1937

Valmieras centra augšskats. Redz tiltu un aiz tā sekojošo līkumaino Jūrģu ielu, 1937. Numerācija ielai sākās no Rīgas ielas puses: Jūrģu iela 2 Eduarda Bērziņa gaļas un desu tirgotava; pirms tam 1928.g. M. Engelberg desu tirgotava Akmentiņ kunga namā., sabiedrības "Zeme" ēka Jūrģu un Diakonāta ielas stūrī ir ar Nr.6., Jankela Kāna gaļas žāvētava Jūrģu iela Nr.8, Valmieras apriņķa Tirgotāju un rūpnieku biedrība Jūrģu iela 10., Kalāča nams ar masieri Dripi bija Jūrģu iela 12., Jūrģu ielā 14. 1940. g. dzīvojis Jānis Kaucis.

*KULTURAS
NEDĒĻAS
MĀKSLAS
IZSTĀDE*

LATVIJAS TĒLOJOŠĀS
MĀKSLAS BIEDRĪBAS
SAKOPOJUMĀ

*VALMIERĀ, 1939. GADĀ
NO 28. JANVĀRA
LIDZ 7. FEBRUĀRIM*

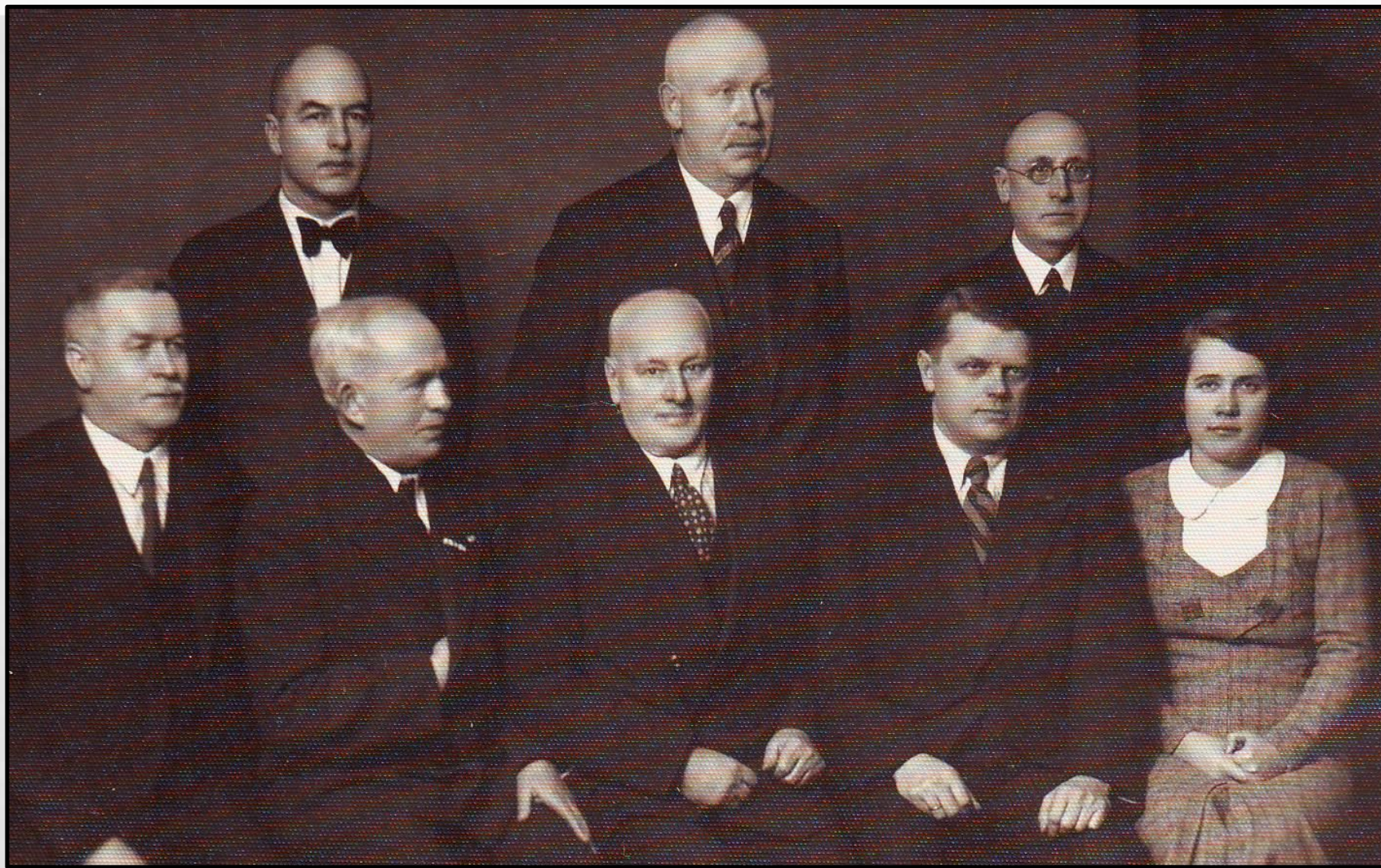
SPIESTUVES «ZEME» DAŽĀDI PRODUKCIJAS PARAUGI

Izstādē togad piedalījās 22 mākslinieki, to skaitā tika eksponēti arī 5 neliela Teodora Ūdera darbi (1868-1915).

No Ūdera darbiem skatītāji varēja aplūkot gleznu «Pašportreja» (eļļa), zīmējumu «Kristus pie krusta» par 400 Ls pārdošanā, zīmējumu «Māte» par 400 Ls, zīmējums «Rija» par 400 Ls, un Ūderu ģimenes īpašumā esošo zīmējumu «Mākslinieka meita» - izliktu apskatei.

Ar 5 darbiem piedalījās arī vietējais gleznotājs Aleksandrs Petrovs, kuram pārdošanā bija izlikti visi darbi: eļļas glezna «Akmeņainā jūrmala» par 350 Ls., eļļas glezna «Pusdienas saule» par 180 Ls, «Vakars uz laukiem» (eļļa) par 120 Ls., «Atkusnis» (eļļa) par 125 Ls., «Valmieras Gauja» (eļļa) par 120 Ls. Ar 7 darbiem piedalījās arī vietējais mākslinieks Dāvids Draule, kura darbu cenās bija no 35. līdz 60 latiem.

**Laikraksta “Valmierietis” rīcības komiteja, redaktors
Hermanis Enzeliņš (1. rindā 2. no kreisās), revīzijas komisija
un darbinieki. 1936.**

Pēc H. Enzeliņa iniciatīvas uzsāka 1802. gada Kauguru zemnieku nemieru kritušo dalībnieku piemiņas vietas iemūžināšanu. Foto 1934. gada pavasara talkā Kauguru vērī. Pa kreisi – redzama piemiņas plāksne, kuru atklāja 1939. gada 21. maijā.

Tālavas senatnes pētīšanas biedrības

1802. g. Kauguru nemieros kritušo zemnieku piemiņas
plāksnes atklāšanas un iesvētīšanas
1939. gada 21. maijā

programa

I.

Plāksnes atklāšana

- a) Svēts mantojums J. Cīruļa.
Izp. Kauguru koris diriģ. D. Zaķa vadībā.
- b) Biedrības priekšnieka H. Enzeliņa plāksnes
atklāšanas runa
- c) Plāksnes iesvētīšana — māc. Ed. Putniņš.

Meld. Sluvēts Dievs, visaugstākais.

*Pateicībā uzliekam
Ziedus jūsu velenām,
Ka jūs ziedam devuši
Dzīvību par dzimteni.*

*Gadu gadi garām ies,
Prieks un bēdas mitēsies;
Mīlestība nemitās,
Tā jūs godam daudzīnās.*

L. Bērziņš.

1802. g. Kauguru nemieros kritušie kaugurieši:
Jaunzemju Jēcis, Jaunzemju Mārcis, Brišku Mārcis, Briš-
ku Pēteris, Ķišu Mārcis, kocēnieši: Straupnieku Pēteris,
Ģerīņu Pēteris, Peņģu Miķelis, mujānieši: Krumpiņu Mār-
cis un viens nezināmais.

**Pieminot. 1934. gadā atklāja pieminekli Kauguru nemieros
kritušajiem zemniekiem. 1939. gada 21. maijā svinīgi
iesvētīja atklāto piemiņas plāksni Kaugurvērī.**

PAVEIKTS DAUDZ! REDZAMI SABIEDRĪBAS «ZEME» IZDOTIE IESPIEDDARBI. PIE TIEM IEPOZĒJUŠI «ZEMES» DARBINIEKI KOPĀ AR SAVU ŠEFU HERMANI ENZELIŅU (VIDŪ). 1. rindā no kreisās stāv Paulis Hofmanis, dārzkopības agronoms, 2. L Neļķe, 3. Zenta Spunde, s-bas „Zeme” pārdevēja, 4. -, 6. P. Krogzems, 7. K. Markavs, 8. O. Litenboks, s-bas „Zeme” pārdevēja, 9. Jēkabs Baltgailis, s-bas „Zeme” revīzijas komisijas loceklis.

Hermanis Enzeliņš 1937. gada 2. septembrī 70 gadu jubilejā ar ģimeni.

- Hermanis Enzeliņš 1937. gada 2. septembrī 70 gadu jubilejā ar ģimeni.
- Pirmajā rindā no kreisās: vedekla Milija; dzimusi Gudže (1902), ar meitu Sarmīti klēpī (1936), jubilārs, mazdēls Oļģerts (1931), sieva Marija; otrajā rindā no kreisās: mazmeita Rūta (1927), dēls Oļģerts (1898.), mazmeita Olita (1925). Mičkēna jaunais saimnieks savu izredzēto - Milliju pie altāra veda 1924. gada 26. XII.
- Foto reproducēta Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstīs, 1999. Nr. 1./2./3.

ATPŪTA

Redakcija un ekspedīcija: Rīgā, Kalēju ielā 29.

Par redakciju atbild: izdevēja Emilija Benjamiņa.

Hermanis Enzeliņš — 70 gadnieks

Vidzemes un tāpat arī citu valsts novadu zemniecības aprindās plaši pazīstamais un iecīnītais sabiedriskais darbinieks Hermanis Enzeliņš 2. sept. atskatīties uz mūža 70 gadiem. Viņš dzimis 1867. g. 2. sept. Kauguru pag. Mičkenos. Pēc bij. Valmieras apriņķa skolas beigšanas uzņēmies tēva māju apsaimniekošanu. 1898. g. nodibinājis Kauguru lauksaimnieku biedrību, ar vairākiem blakus nozārojumiem. Piedalījies Rīgas lauks. centrāl-biedrības noorganizēšanā un tās žurnāla izkopšanā. Valmierā nodibinājis Baltijas patērētāju biedrību. No 1910. g., ar dažiem pārtrauku-

miem, līdz šim vada žurnālu „Zeme”. Pārstāstot H. Enzeliņa priekškaļa laikmeta darbību, jāpiemin arī tas, ka viņš kā Vidzemes zemnieku pārstāvis darbojies bij. Krievijas valsts domē. Pēc pasaules kara Enzeliņš joprojām aizvien veltījies daudz enerģijas viņa vadīto Valmieras organizāciju pacelšanā un nostiprināšanā. Latvijas otrā saimē ievēlēts no zemnieku savienības. Ar 1922. g. organizējis zemnieku dienas Valmierā un arī citur. Pedējos gados Enzeliņš daudz strādājis latviešu zemniecības senatnes pētniecībā, publicējot apcerējumus Izglītības ministrijas mēnešrakstā, tāpat arī citos žurnālos un dienas presē.

Darbinieku pasniegtās adreses sveiciens.

Augsti godājamais

H. Enzeliņa kungs!

Ists zemnieks būdams, gaišu domu sauļots,
Jūs neaizgājāt prom no zemniekiem.
Bet dzimto zemi dziļi sirdi slēpis,
No pašām pirmām savām darba dienām
Jūs palikāt pie tiem kā palīgs liels.
Jūs palikāt un dzīvi veidot saucāt
Ar sīkstu darbu, zemes mīlestību,
Ar kopību un latvietības domu
Stingrs, vienmēr svētīts nelokamu gribu
Bij Jūsu ceļš, un zemnieks gāja to
Un guva sevī svētību un mieru,
Kur goda vietā tikums bij un sāts.
Un gaišums liels par Jūsu darbu lija,
Jo Dieva elpa viņā dziļi bija.
Nu tagad, kur Jums septiņdesmit gadu,
Mēs sveicam Jūs. Lai visas rūpes atdus.
Jūs varat vērties mierīgs saulē savā:
Tā ved Jūs tautas dziļumā un slavā.
Tas darbs, kas iets un visu mūžu darīts,
Skar Jūsu pieri, vizedams kā vaiņags,
Un mākoņus no Jūsu soļiem gaina.
Jūs slavē apvidus un visa tauta,
Kas Jūsu ierosmes un gara skauta.
Ar senču spēku vadot jauno ģinti,
Lai Jūsu dzīve pati kļūst par zinti.

Baltijas lauksaimnieku biedrības darbinieki.
Baltijas patērētāju biedrības Valmieras veikala darbinieki.
Baltijas patērētāju biedrības Strenču nodaļas darbinieki.
Baltijas patērētāju biedrības Aļoņas nodaļas darbinieki.
Baltijas lauksaimnieku b-bas krāj-aizdevu sabiedrības darbinieki.
Sabiedrības „Zeme” spiestuves un veikala darbinieki.
Laikraksta „Valmierietis” darbinieki.
LLK Valmieras biroja darbinieki.

1937. gada populārākā latviešu preses izdevuma „Atpūta”, Nr. 669., ar veltījumu Hermanim Enzeliņam 70. Pa labi – speciālizlaidums laikrakstam «Valmierietis», veltīts Valsts prezidenta Kārļa Ulmaņa 60. gadiem un BLB priekšnieks Hermanis Enzeliņš 70 gadiem. 1937.g. 02.09.)

**SABIEDRĪBAS „ZEME” GRĀMATU VEIKALA IEKŠSKATS UN
DARBINIEKI, VALMIERĀ 1938. GADA JŪNIJĀ**

Hermanis Enzeliņš sagaidot prezidentu K. Ulmani - Valmieras dzelzceļa stacijā, 1938. g. 1. decembrī.

Valsts prezidentu Kārli Ulmani valmierieši svinīgi sagaida pie Stacijas ielas sākuma (pirms tilta), 1938.g.1. XII. Redzami uzceltie Goda vārti ar uzrakstu «Mūsu sirdis un darbs Latvijai!»

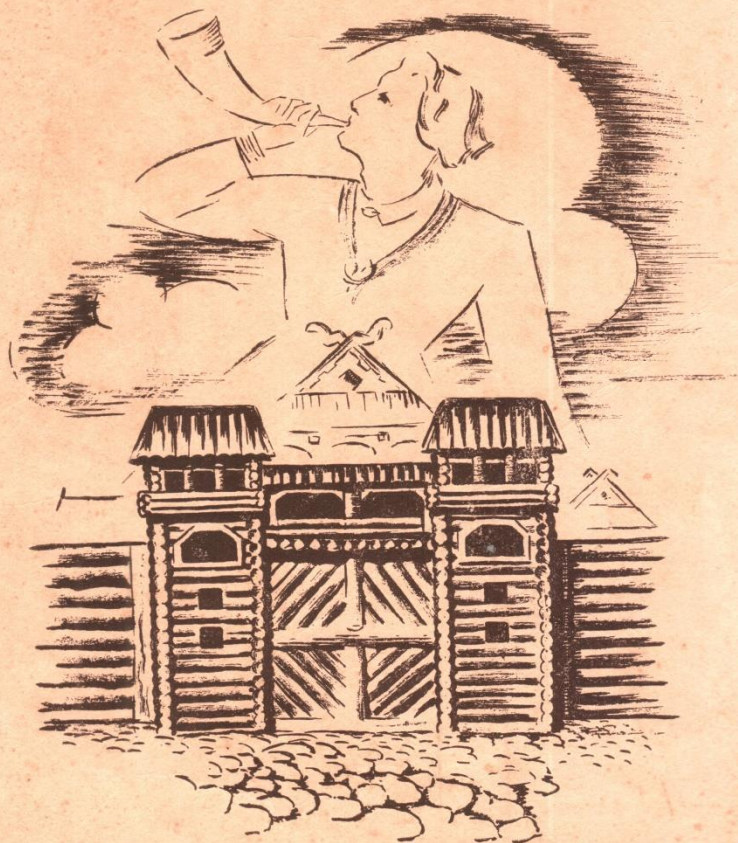
1938. gadā H. Enzeliņš kļūst par Tēvzemes balvas laureātu.
 Vienīgajam no 18 laureātiem piešķirta – par īpašiem
 nopelniem lauksaimniecībā!

Hermaņa Enzeliņa sirdslieta – Latvijas, Vidzemes un dzimtā novada vēstures izziņāšana un popularizēšana. Foto ar Baltijas Lauksaimniecības biedrības un «Zeme» darbiniekiem Zilā kalnā,

TĀLAVA SAUC

TĀLAVA SAUC

RAKSTU KRĀJUMS

TĀLAVAS SENATNES PĒTĪŠANAS VEICINĀŠANAI

REDIĢĒJIS
JĀNIS VESETS

IZDEVNIECĪBA «VALMIERIETIS»

1 9 3 8

Rakstu krājumā, ko izdeva izdevniecība «Valmierietis» un iespieda sabiedrības «Zeme» tipogrāfijā - arī 2 Hermana Enzeliņa raksti.

Beverīnas meklētājs

Augsti godājamam

Baltijas Lauces b. m. m. H. Enzelina kungam un kundzei

ūdzam Jūs pašodināt ar savu klātbūtni

TĀLAVAS SENATNES PĒTĪŠANAS BIEDRĪBAS

atklāšanas svētkus

Svētku kārtība:

1. Tālavas senatnes pētīšanas biedrības svinīgs atklāšanas akts / Biedrības priekšnieka Kormana Enzelina atklāšanas runa / Ap-sveikumi
2. Priekšlasījums par Tālavas senatni
3. Koncerts / Piedalās senlatviešu dziesmu un koblētāju pulks no Rīgas / Diriģents A. Salaks

1938. gada 21. maijā,
plkst. 19, Valmieras
Latviešu b-bas zālē

Tālavas senatnes pētīšanas biedrības valde

Spiestuves „Zeme” vadītāja Antona Bormaņa 25. gadu darba jubileja, 1939.gada 15. aprīlī. Foto V. Vekteris, I. rindā no labās: 1. Milda Bergfelde (strādniece), 2. -, 3. Sietiņsons Jānis, 4. Bormane, 5. Bormanis Antons (spiestuves vadītājs), 6. -, 7. Dāvids Draule, 6. Pelsis, II. rindā 1. Mildas Bergfeldes vīrs, no kr.1. Vektors (koloniālpriekšu veikala vadītājs), 3. Miezis. III. rindā – Draule Vera – spiestuves „Zeme” grāmatu veikala vadītāja vietniece, 2. Špehts (burtlicis), 3. Zelma Biša (strādniece spiestuvē).

HERMANIS ENZELIŅŠ. 1940.-1944. RINDAS NO AUTOBIOGRĀFIJAS.

- 1940. gada otrajā pusē komunistu vara mani atbrīvoja no visiem maniem amatiem. 1941.g. marta beigās manu dēlu Oļģertu izsvieda no mūsu *Mičkēna* mājas, kur priekš 100 gadiem saimniekot bija sācis mans tēvs.
- Līdzī paņemt varējām vienīgi 1 govi, 1 aitu, 1 sivēnu. Mans dēls apmetās pie radiem Bauskas pagastā. Arī es viņam līdzī. Saimniecība, kur dzīvojām, bija liela, bet strādnieku ļoti maz. Arī man darba nekad netrūka.
- Vāciešiem ienākot, 1941.g. 5. jūlijā, atgriežamies *Mičkenos*, kur manu dēlu vācieši pielaida tikai kā pārvaldnieku, uzskatot mūsu mājas ka kara laupījumu.
- Sāku strādāt patērētāju biedrībā, gan ļoti smagos apstākļos. Neizpildot vietējā komisāra netaisnu prasību, es ieguvu viņa nežēlastību, kāpēc 1942.g. pavasarī no amata atteicos. Nu daudz laika varēju ziedot dažādu radu rakstu pētīšanai. Palīdzēju arī dēlam saimniecībā. Dēls un vedekla, kas abi bija lauksaimniecību studējuši, *Mičkenus* bija ļoti izkopusī. Celtas bija dažas skaistas ēkas ar dažādām labierīcībām, lopkopība labi nostādīta. Valmieras piensaimnieku sabiedrībā piena piegādes ziņā *Mičkeni* stāvēja otrā vietā. 1944. gadā arī vēl tika daudz darīts. Iestādīts lielāks vairums augļu koku, paplašināts košuma dārzs. Mans dēls negribēja ticēt vācu sabrukumam, strādāja neatlaidīgi līdz beidzamajai dienai.
- Pienāca 1944. g. 23. septembris. Tad nācās savu sētu un viņas pilnos šķūņus, skaistos mežus atstāt. Pašā beidzamajā brīdī dēls uz klavierēm nospēlēja «Paliec ar žēlastību». Tās pašas dienas vakarā sarkano tanki jau bija nokļuvuši līdz tuvējai Valmierai.»

Iespējams, ka līdzīgu paziņojumu - par spiestuves «Zeme» nacionalizāciju uz oficiālas veidlapas saņēma arī Hermanis Enzeliņš. Viņa spiestuve sarakstā bija ar Nr. 785. Attēlā fragments no laikraksta «Jaunākās Ziņas», 1940.g. Nr.169., 27. VII., sadaļā «Nacionalizētie rūpniecības uzņēmumi Valmieras apriņķī» ar Nr.674. - Jānis Dūnis, grāmatu spiestuve un sietuve, Valmierā, Rīgas 21.» , Nr. 793. J. Miķelsons Rūjienā, Kronvalda ielā 7., Nr. 794. Valdis Šķiņķis, Rūjienā, Vienības gatvē N.7. u.c. .

J. Dūnis, Valmierā

Rīgas ielā Nr. 21. Tālrunis Nr. 50.

Grāmatu un rakstāmlietu tirgotava. Spiestuve. Sietuve. Kaučuka-metala zīmogu izgatavošanas darbnīca

Tekoši rēķini: Latvijas bankas Valmieras nodaļa 2431.
Pasta tekošu rēķinu daļā 2007.

Valmierā, _____ 19

Valsts apģārbniecību un pasigrafiņo uzņēmumu p.
de apliecinā, ka pilsonis Jānis Dūnis līdz ar viņa spieš
nacionalizācijā 1940.g. jūlijā ir nodēris valstij arī sav
grāmatu un rakstāmlietu tirgotavu, ka nevādi man
dojājumi, ne beidzinātava, ne arī citas lācņprātis
nav konstatētas, un ka J. Dūnis pāreiz ir VAPP'a t.
grāmatnīca, Valmierā vadītājs ar algu 120, 450 - mēn.
Rīga, 1941.g. 25. aprīlī.

J. Niedra
VAPP priekšnieks.

Nacionalizēto rūpniecības uzņēmumu sarakstu apstiprināja kādreizējais valmieriešiem pazīstamais veterinārais ārsts Augusts Kirhenšteins, jaunās valsts un ministru prezidents, Rīgā, 1940.g. 25. jūlijā.

Par jaunās boļševiku varas ruporu 1940./1941.g. kļuva laikraksts «Liesma», kuru iespieda uz nacionalizēto J. Dūņa un «Zemes» tipogrāfiju aprīkojuma. Laikraksta redakcija un kantoris – izvietojās Diakonāta ielā Nr.1., bijušās Baltijas Lauksaimniecības biedrības telpās. Līdz 1941.g. vasaras vidum iznāca 116 nr., pēdējais 1941. gada 21. jūnijā. No jauna «Liesma» atsāks iznākt 1944. gada oktobrī, bet tas jau būs pavisam cits stāsts!

Piedalieties visi lielajā sociālistiskajā
celtniecības darbā.

VAPP

Valmieras grāmatnīca

un

VAPP

Valmieras spiestuve

Līdzīgs – traģisks liktenis bija abām Valmieras tipogrāfijām – Jāņa Dūņa un Hermaņa Enzeliņa vadītajai «Zemei». 1944. gada septembrī nodega gan Baltijas lauksaimniecības nams Diakonāta ielā, gan Dūņa nams Rīgas ielā, gan spiestuves «Zeme» un grāmatnīca uz Jurģu ielas. Foto redzams Dūņa (pa kreisi) un BLB nams (pa labi) - Diakonātu un Rīgas ielas krustojumā, 1947. gada vasarā.

1944. gada septembrī nodega arī nami uz Jurģu ielas. Foto redzams kādreizējās Bastiona un Jurģu ielas 1949. gada vasarā. Uz Valmieru 1944.g. septembra beigās, pēc pilsētas ieņemšanas pārveda Valda Šķiņķa spiestuves aprīkojumu no Rūjienas.

Tālu no dzimtenes – bēgļu gaitās Vācijā.

- Hermanis Enzeliņš bēgļu gaitās Fareles nometnē Vācijā kopā ar dēlu un mazdēlu Oļģertu. 1947. vai 1948. g.
- Hermanis Enzeliņš mira 1953.g. 14. novembrī, 86 gadu vecumā. Apglabāts Gesthachtas kapos pie Hamburgas.
- *Reproducēta Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis, 1999. Nr. 1./2./3.*

H. Enzeliņš

Skati Valmieras pilsētas, draudzes un novada pagātnē

Izdevēja kooperatīvā sabiedrība „Zeme“, Valmierā

H. Enzeliņš

Skati Valmieras pilsētas, draudzes un novada pagātnē

Ar 80 ilustracijām tekstā

1979

gauja
Apgāds

Izdevēja kooperatīvā sabiedrība „Zeme“, Valmierā, 1932.

Lai gan vārdu bestsellers tolaik vēl nepazīna, bet pamatoti par tādu varētu nosaukt 1932. gadā iznākušo Hermaņa Enzeliņa “Skati Valmieras pilsētas, draudzes un novada pagātnē” pirmizdevumu. Ātri vien tirāžu izpirka, nācās drukāt vēl papildus eksemplārus. Iespējams, ka būtu iznācis vēl viens, jau atkārtots izdevums, ja ne 1940. gads un II. pasaules kara notikumi... Tikai pēc vairākiem gadu desmitiem, jau emigrācijā, 1979. gadā izdevniecībā “Gauja” iznāca 1932. gada faksmilizdevums. Nu, vēl pēc četrdesmit gadiem, 2018. gada novembrī uz Latvijas valsts 100. gadskārtu - valmierieši, sagaidīsim - 3. atkārtoto un papildināto izdevumu!

TIEKAMIES NĀKOŠAJOS VALMIERAS VĒSTURES STĀSTOS ?

PALDIES PAR UZMANĪBU!

